

ВІДГУК

на дисертаційне дослідження Гуань Юе «Формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами

Звернення здобувачки до заявленої у межах дисертаційного дослідження проблеми набуває сьогодні особливої *актуальності* у зв'язку із нагальною потребою у підготовці затребуваних соціумом фахівців нової генерації, професійне становлення яких ґрунтується на гуманістичних цінностях демократичного суспільства й забезпечує право кожному/кожній отримувати освіту згідно особистісних можливостей й здібностей, ефективний розвиток яких має забезпечувати вища мистецька освіта. Тож *доцільність* наукового пошуку за згаданим напрямом зумовлена зростаючим рівнем вимог до якості вищої мистецької освіти в цілому й підготовки здобувачів магістерського рівня у сфері музично-виконавської діяльності до здійснення публічно-виконавської діяльності. А відтак, набуття майбутніми солістами-вокалістами готовності до володіння поставленим голосом, здатності до виконання різноманітних за складністю вокальних творів, володіння необхідним і достатнім для практичної професійної діяльності репертуаром, базованим на найкращих зразках національних українських співацьких стає прерогативою у підготовці солістів-вокалістів. *Своєчасність* розгляду означеної проблеми зумовлена й необхідністю розв'язання низки все ще існуючих у теорії, методиці та практиці співацькій діяльності суперечностей, слушно виокремлених здобувачкою.

Значущість виконаного дослідження підсилюється також і відповідністю його проблематики тематичному плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів». Тож маємо підстави стверджувати, що актуальність, своєчасність та доцільність дослідницького пошуку з проблеми формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій, є дійсно на часі.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Проведений аналіз змісту дисертаційного дослідження й основних публікацій здобувачки дає підстави стверджувати, що високий ступінь обґрунтованості й достовірності основних положень дисертації, отриманих результатів, висновків та рекомендацій, підтверджується цілком логічно обраними дослідницею теоретико-методологічними підходами й застосуванням комплексу взаємодоповнюючих методів наукового пошуку, а також коректним обґрунтуванням наукового апарату дослідження. Заслуговує на схвалення й оптимальний вибір здобувачкою стратегії наукового пошуку та його ефективна реалізація, здійснена згідно поставлених у роботі мети та завдань. А саме: від копіткого аналізу наукової літератури щодо стану розробленості заявленої проблеми, підтриманого практикою вокальної підготовки та визначення сутності, змісту, компонентної структури, критеріїв, показників й рівнів сформованості досліджуваного утворення до впровадження педагогічних умов як системоутворювального фактора розробленої авторкою методичної моделі та експериментальної перевірки запропонованої дисертанткою поетапної методики формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій у процесі вокальної підготовки. Подані у дисертації висновки й рекомендації стали логічним завершенням проведеного дослідження.

Вірогідність і достовірність результатів дослідження забезпечується методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних позицій; музикознавчим та психолого-педагогічним аспектами; використанням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження; проведеною дослідно-експериментальною роботою; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки розроблених методичних рекомендацій; позитивними наслідками впровадження у навчально-виховний процес факультетів мистецтв розроблених методичних рекомендацій.

Тож, з огляду на представлені Гуань Юе результати дослідження, що є новими, оригінальними, вирізняються глибоким розумінням та адекватним застосуванням методологічного підґрунтя, що повністю відповідає обраній на рівні дисертаційного дослідження проблематиці, маємо підстави стверджувати,

що основні результати науково-дослідницького пошуку отримані дисертанткою особисто й дійсно характеризуються науковою новизною та практичним значенням у формуванні готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій у процесі вокальної підготовки.

3. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження

Наукова новизна дослідження є безсумнівною. Оскільки поставивши за мету розробку, обґрунтування та експериментальну перевірку методики формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій, здобувачка ретельно й послідовно розв'язувала поставлені завдання згідно чітко продуманого алгоритму розгортання пошукової роботи. Визначена стратегія науково-дослідницького пошуку дозволила Гуань Юе представити науково обґрунтовані та експериментально перевірені результати виконаного дослідження, що мають наукову новизну й дають підстави кваліфікувати його як таке, що привносить у науку нове розв'язання досліджуваної проблеми, до яких відносяться:

- *Авторське потрактування сутності ключового поняття «формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій» як складне особистісне утворення, яке характеризується позитивною спрямованістю магістрантів музичного мистецтва до вивчення українського вокального спадку з метою його популяризації у процесі вокально-виконавської діяльності, де виконавська готовність виступає результатом накопичення вокального досвіду магістрантами музичного мистецтва у процесі навчання у вокальних класах педагогів-вокалістів, охоплює українську методику вокального навчання, що ґрунтується на оволодінні вокально-виконавською вправністю, вокальною технікою, вокально-виконавськими вміннями та навичками, усвідомленні мотивів і потреб, що у сукупності визначають результативність вокально-виконавської діяльності.*

- *Компонентна структура, критерії показники та рівні вияву готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій, що представлена у взаємозв'язку, взаємозалежності та взаємодії мотиваційно-орієнтаційного, когнітивно-пізнавального, виконавсько-творчого компонентів з визначеними для кожного з них відповідних критеріїв показників та рівнів сформованості.*

- *Педагогічні умови формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій:* ефективна організація навчально-творчої взаємодії педагога-вокаліста та магістрантів музичного мистецтва у вокальному класі з використанням українських співацьких традицій для ефективного розвитку вокалістів-виконавців, що виступає провідною; створення іміджу успішного виконавця-вокаліста у музично-виконавській діяльності магістрантів музичного мистецтва на основі використання українських співацьких традицій; розширення мистецького тезаурусу, розвиток вокально-творчої самостійності, сприяння індивідуальному вокально-виконавському зростанню.

- *Організаційно-методична модель формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій,* котра цілісно відображає зміст й послідовність взаємозв'язку й взаємообумовленості окреслених авторкою складники моделі, де чітко визначено глобальне завдання її організації; структурні компоненти; наукові підходи; принципи; функції; а також педагогічні умови як системоутворювальний компонент, що забезпечує дієвість моделі як системи з відповідними методами й засобами реалізації кожної з них та етапи (мотиваційно-адаптивний: емоційно-ціннісний) дослідно-експериментальної роботи.

Представлені складники увиразнюють повний технологічний цикл й забезпечують очікуваний результат: готовність магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій.

4. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

До досить вагомих результатів проведеного дослідження, що заслуговують на схвалення й складають його *теоретичну значущість*, маємо віднести той факт, що у процесі наукових розвідок Гуань Юе вдалося опрацювати широкий масив наукових, законодавчих, нормативно-правових, навчально-методичних та інших джерел, що дозволило їй прослідкувати феноменологію базових категорій досліджуваної проблеми; вивчення стандартів підготовки магістрів музичного мистецтва дозволило здобувачці окреслити можливості їх дотримання саме у проєкції на вокально-виконавську діяльність магістрантів-вокалістів, підготовка яких здійснюється у симбіозі мистецько-фахового, науково-дослідницького,

практично-педагогічного напрямів; а також представити новий ракурс бачення теоретичних основ формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності з огляду на українські співацькі традиції. Вартує на схвалення й *практичне значення* результатів дослідження, що полягає у розробці та впровадженні у навчальний процес організаційно-методичної моделі формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності, що може стати дієвим підґрунтям для удосконалення змісту підготовки здобувачів вокальної магістратури з урахуванням специфічних особливостей солістів-вокалістів України та Китаю.

5. Апробація та впровадження результатів дослідження, повнота викладу в опублікованих працях

Апробація отриманих дисертанткою результатів дослідження, зокрема основні теоретичні, експериментальні та прикладні результати наукового пошуку й узагальнені висновки було оприлюднено під час доповідей на наукових, науково-практичних, науково-методичних конференціях різного рівня (міжнародних, всеукраїнських, регіональних) та на засіданнях кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування та кафедри вокального виконавства, а також на щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здійснено в навчально-виховний процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка та Донбаського державного педагогічного університету.

6. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам

Дисертація Гуань Юе має традиційну структуру, складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списків використаних джерел до кожного розділу, додатків. Загальний обсяг дисертації складає 275 сторінок, з них 254 сторінки основного тексту. Робота містить 9 таблиць, 6 діаграм та 1 рисунок.

У вступі слушно обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження її об'єкт і предмет, мету та завдання; подано методологічне підґрунтя й застосовувані методи наукового пошуку; аргументовано наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів; відображено відомості про апробацію і впровадження результатів дослідження та їх висвітлення в наукових публікаціях. Структура роботи не викликає заперечень, дисертацію оформлено згідно чинних вимог.

Найбільш істотними науковими результатами *першого розділу*, присвяченому виявленню теоретичних основ формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій, стало дослідження феноменології ключових понять дослідження та глибокий аналіз стандартів підготовки магістрів музичного мистецтва й зокрема, магістрантів-вокалістів, а також визначення наукових підходів, що ефективно впливають на формування досліджуваного феномена.

До українських співацьких традицій дисертанткою віднесено емпіричну й дидактичну схеми індивідуального вокального розвитку співаків академічної виконавської манери (володіння культурою звуковедення, вокального мовлення, красивим тембром, технологічними та художньо-виконавськими складовими виконавського комплексу та особистісними якостями соліста-вокаліста, інтелектуала, який зорієнтований на якісне здійснення професійних обов'язків та розповсюдження цінностей вокальної культури, зокрема української вокальної спадщини. До комплексу готовності здобувачів вокальної магістратури до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій віднесено набуту особистісно-професійну якість магістрантів музичного мистецтва: *вправність одночасної автоматизації осмислених виконавських дій співака*.

Послідовно розкриваючи особливості знаннево-практичного ресурсу у підготовці вокалістів-виконавців з огляду на врахування ментальних характеристик українських та китайських здобувачів освіти, дисертантка встановила, що українські співацькі традиції побутують у межах ментального простору української національної культури як ціннісно-сміслові утворення, що виявляється й осмислено трансформуються у процесі творчості та співтворчості виконавців, а також детально дослідила кожен із складових ключового поняття досліджуваного феномена. Це дозволило Гуань Юе надати власне бачення сутності поняття «*виконавська діяльність*» та представити

авторське потрактування категорії «формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій», котре набувається у процесі фахової підготовки й базується на системно-цілісному, аксіологічному, особистісно-орієнтованому, компетентнісному, креативному *підходах*, а також визначити *функції* (пізнавальна, адаптивна, культурологічна, діагностична, організаційна), що сприяють ефективності зазначеного процесу.

Безперечний науковий інтерес становить подальший науково-дослідницький пошук дисертантки, представлений у *другому розділі* й пов'язаний із визначенням й характеристикою компонентної структури досліджуваного утворення та теоретико-методичним аналізом і розробкою методичного забезпечення його формування. Структура готовності до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій представлена у поєднанні комплексу взаємодіючих компонентів: *мотиваційно-орієнтаційного* (що відіграє ключову роль в онтогенезі формування готовності до виконавської діяльності солістів-вокалістів, оскільки базується на стійкій внутрішній мотивації, особистісно-творчій зорієнтованості магістрантів музичного мистецтва на виконання вокальних творів українських композиторів-класиків); *когнітивно-пізнавального* (характеризує накопичений тезаурус предметних знань, умінь і навичок у традиції української вокальної педагогіки, сприяє осмисленому використанню здобутого досвіду у практиці вокальної підготовки з метою досконалого виконання українських вокальних творів; забезпечує набуття виконавського комплексу на основі пізнання специфіки українського вокального виконавства, історії української вокальної культури, української вокальної методики, перенесення набутого тезаурусу в практику роботи з українським вокальним репертуаром); *виконавсько-творчого* (відображає рівень практичної готовності магістрантів музичного мистецтва до самостійного творчого опрацювання українських класичних вокальних творів, зокрема, самостійного втілення творчої інтерпретації вокального твору з метою збагачення власного репертуару якісними зразками різного рівня складності для здійснення сольної публічно-виконавської діяльності, популяризації української вокальної культури, формування індивідуального вокально-виконавського стилю).

Цілком коректно здобувачкою встановлено *принципи* формування означеного феномена, до яких віднесено: принцип національної спрямованості, принцип системності та наступності, принцип стимулювання студентів до

широкого використання, українських співацьких традицій, принцип індивідуалізації, принцип проєктивності.

Заслуговують на схвалення й розроблені авторкою *педагогічні умови* формування досліджуваного утворення (організація навчально-творчої взаємодії педагога-вокаліста та магістрантів музичного мистецтва у вокальному класі з використанням українських співацьких традицій для ефективного розвитку вокалістів-виконавців; створення іміджу успішного виконавця-вокаліста у музично-виконавській діяльності магістрантів музичного мистецтва на основі використання українських співацьких традицій; розширення мистецького тезаурусу, розвиток вокально-творчої самостійності, сприяння індивідуальному вокально-виконавському зростанню), що стало вагомим підґрунтям для створення авторської *організаційно-методичної моделі*, яка від мети дослідження через компонентну структуру, основні принципові положення, педагогічні умови, етапи дослідно-експериментальної роботи досягає очікуваного результату й становить повний технологічний цикл формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій.

На особливу зацікавленість заслуговує зміст матеріалів *третього розділу* дисертації, присвячений перевірці розробленої методики формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій. Копітка дослідницько-експериментальна робота дисертантки під час констатувального, формувального й контрольного експериментів, що здійснювалася згідно визначених *рівнів сформованості* досліджуваного утворення, уможливила порівняння результатів кожного з них до і після запровадження авторської методики.

Впровадження поетапної методики з формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій під час *формувального* експерименту здійснювалося в *три етапи* (мотиваційно-адаптивний, емоційно-ціннісний, творчо-продуктивний), кожен із яких мав свою мету й завдання та потребував відповідних методів і засобів навчання. Проте всі етапи експериментальної роботи підпорядковувалися загальній меті: перевірці методики формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій у процесі вокального навчання, ефективність й дієвість якої було підтверджено на прикінцевому етапі експерименту.

Авторці вдалося встановити, що респонденти які навчались згідно експериментальної методики, мали суттєву перевагу перед респондентами з контрольної групи. Зокрема, було виявлено позитивний прикінцевий результат у творчо-виконавському компоненті за показником *наявність творчої самостійності та усвідомлене виконання вокальних творів української класики*. Так, до високого рівня віднесено 31 особу – 55,36% ЕГ, тоді як до у КГ – відбулись незначні зрушення у збільшенні кількості реципієнтів цього рівня – 15 осіб – 26,79%. До середнього рівня ЕГ – 23 особи – 41,07%, КГ – 39 осіб – 69,64%. До низького рівня вияву у ЕГ та КГ віднесено однакову кількість реципієнтів (2 особи) – 3,57%. А за другим показником *наявність індивідуального вокально-виконавського стилю* до високого рівня віднесено 30 осіб – 53,57% ЕГ, тоді як до у КГ – відбулись незначні зрушення у збільшенні кількості реципієнтів цього рівня – 20 осіб – 35,71%. До середнього рівня ЕГ – 26 осіб – 46,43%, КГ – 34 особи – 60,72%. До низького рівня вияву у ЕГ віднесено - 0 осіб, 0,00% та в КГ – 2 особи – 3,57%. Тож статистичні методи перевірки ефективності методичного забезпечення формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій довели правомірність використання представленої та описаної поетапної методики. Отже, мета дослідження була досягнута, завдання вирішені у повному обсязі, що підтверджено у висновках.

Слід відзначити, що *загальні висновки* відповідають поставленим завданням, обґрунтованість і переконливість яких засвідчують самостійність і логічність суджень, достатню наукову підготовленість здобувачки. Заслугує на позитивну оцінку й подана у додатках науково-практична інформація, яка свідчить про цілісність дослідження, проведеного дисертанткою. Список використаних джерел підготовлено з дотриманням встановлених вимог. Таким чином, проведений аналіз змісту дисертаційного дослідження, а також публікацій Гуань Юе виступає у якості підстави для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів.

7. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях

Маємо засвідчити, що у процесі аналізу змісту дисертаційного дослідження та низки наукових публікацій здобувачки, випадків недотримання академічної доброчесності не виявлено. Використані у дисертації матеріали наукових праць Гуань Юе, котрі були попередньо опубліковані з метою

висвітлення в них основних наукових результатів дослідження, вказані в анотації дисертації й самоплагіатом не вважається.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанкою результатів, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні моменти й висловити певні зауваження та побажання:

1. У теоретико-методологічному розділі дисертації запропоновано авторське бачення сутності та шляхів вирішення проблеми формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій. Вважаємо, що було б більш логічно детально описати виконавський комплекс у першому розділі.
2. Серед наукових підходів, що стають підґрунтям для формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій, дисертанкою визначено системно-цілісний, аксіологічний, особистісно-орієнтований, компетентнісний та креативний. Проте не всі з них деталізовано в достатньому обсязі. Вважаємо, що варто було б більш глибоко розкрити значення особистісно-орієнтованого підходу.
3. Важливим положенням дисертаційного дослідження є принцип індивідуалізації. Робота значно виграла, якби здобувачка більш розлого пояснила, яким чином це принципове положення реалізувався у процесі формування готовності магістрантів-вокалістів до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій.
4. Цінність дисертаційної роботи значно зросла б, якби на третьому етапі формувального експерименту під час упровадження третьої педагогічної умови щодо розширення мистецького тезаурусу, розвитку вокально-творчої самостійності, сприяння індивідуальному вокально-виконавському зростанню, авторка виокремила ключові чинники формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій.
5. Робота набула б більшої досконалості, якби в описі та графічному зображенні організаційно-методичної моделі формування досліджуваного утворення, дисертантка подала не тільки лінійну послідовність функціонування кожного з її складників через створення відповідної до кожного з них педагогічної

умови, а й представила, як всі запропоновані педагогічні умови, будучи системоутворювальним фактором означеної моделі як системи, у своєму взаємозв'язку, взаємодії й взаємозалежності, забезпечують системну цілісність формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій.

Проте маємо наголосити, що зазначені зауваження та побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна та практична цінність.

Прикінцевий висновок

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їхню теоретичну і практичну значущість, вважаємо, що дисертаційна робота «Формування готовності магістрантів музичного мистецтва до виконавської діяльності на основі українських співацьких традицій» є актуальним, цілісним, самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні завдань, аргументованістю теоретичних положень і висновків та практичним значенням, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р., пп. 6, 7, 8. та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка, Гуань Юе, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка



Алла РАСТРИГІНА

Підпис Алли РАСТРИГІНОЇ засвідчую
Проректор з наукової роботи



Ліля КЛОЧЕК